

Medias bevakning av riksdagens erkännande av Folkmordet 1915

Riksdagens erkännande 11 mars av Folkmordet 1915 var en het nyhet de efterföljande dagarna där det mesta fokuserades på riksdagens agerande samt Turkiets reaktion. Flera riksdagsledamöter var överraskade över den till synes massiva kritiken i media som riksdagens beslut bemöttes med. Att media lät sig ryckas med Turkiets reaktion och förlora objektivitet i frågan är något som medieforskare kan säkert titta vidare på. Denna studie har gjort en kort sammanställning genom att undersöka exponeringen av reaktionerna i svensk media mot riksdagens erkännande för att se hur beslutet har målats upp samt vilka som har fått komma till tals. Det bör påpekas att denna undersökning inte gör anspråk på vetenskaplighet eller en uttömmande nyhetstäckning utan en kort sammanställning som ändå bör reflektera huvudpoängen om att svensk media har brustit att framföra en nyanserad bild av situationen.

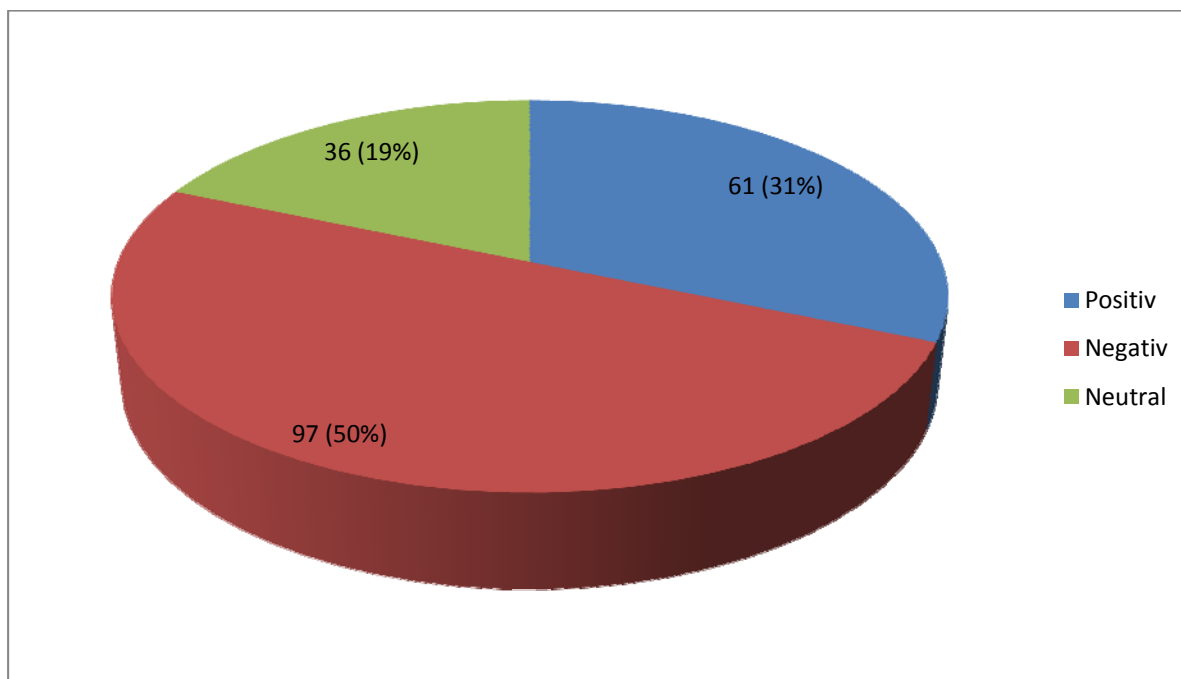
Studiens omfång och fokus

De tre mest återkommande argumenten hos kritikerna av riksdagsbeslutet är att 1) riksdagen är fel instans för ett liknande erkännande; 2) erkännandet skulle skada försoningsprocessen mellan Armenien och Turkiet; 3) det skulle leda till motsättningar mellan de olika etniska grupperna i Sverige. Denna studie fokuserar på de två sistnämnda påståenden och undersöker bevakningen och de olika sidornas exponering i media. Därmed utelämnas frågan om folkmordets ifrågasättande samt huruvida riksdagen är rätt instans för ett sådant beslut.

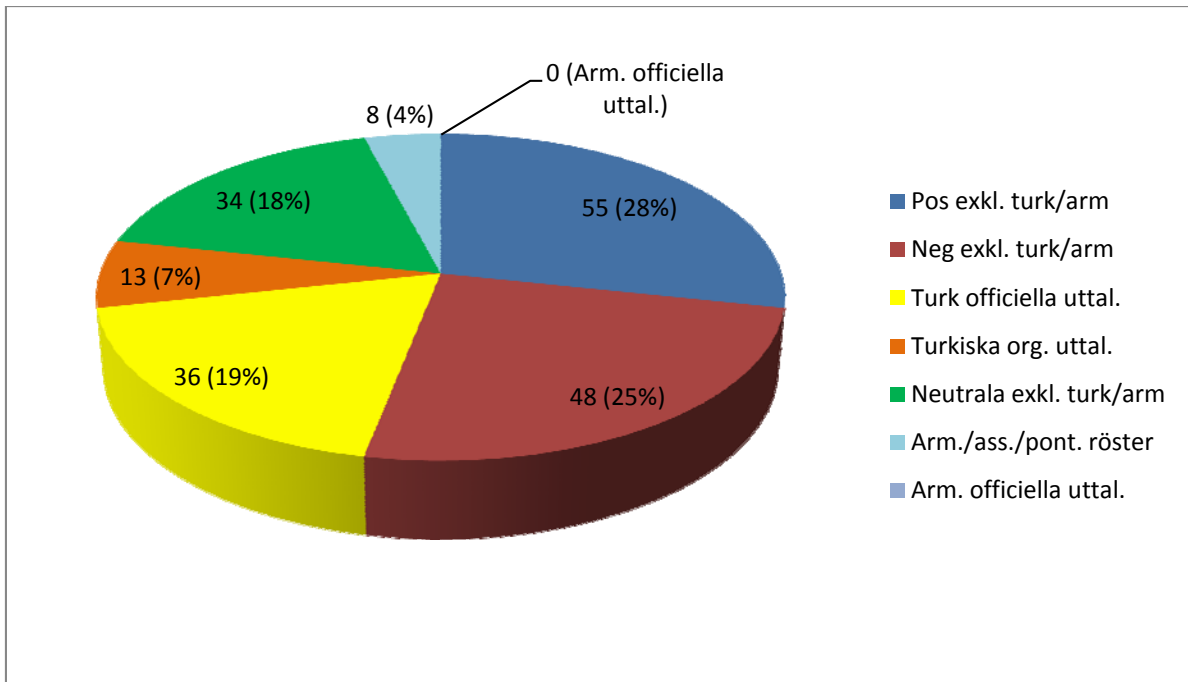
Studien bygger på undersökningen av artiklar som har publicerats mellan 10 mars och 26 april om riksdagens beslut att erkänna Folkmordet 1915. De medier som ingår i undersökningen är SvD, DN, Sydsvenskan, Aftonbladet, Expressen, GP, SVT, SR samt Newsmill. För detta ändamål har man letat efter relevanta artiklar på respektive medias hemsida. Valet av källunderlag grundar sig i dels i att nätupplagorna är rikstäckande och åtkomliga för alla samt att respektive media brukar alltid publicera viktiga nyhetsartiklar, debatter, ledare m.m. som publiceras i tidningsformat (exkl. SVT, SR och Newsmill) också läggs online på respektive hemsida medan det omvända behöver inte nödvändigtvis ske. Därmed bör det klargöras att undersökningen kan ha missat en och annan artikel som inte har påträffats på de hemsidor som ingår i studien. Totalt har 194 artiklar i anslutning till ämnet hittats. Artiklarna har kategoriserats utifrån deras innehåll och syn på riksdagens beslut och dess eventuella konsekvenser samt utifrån upphovsman, t.ex. turkiska staten, ambassaden, svenska regeringsrepresentanter, opposition och ja-röstare för erkännande, armeniska, assyrisk/syrianska och pontiska organisationer m.fl. Samma nyhet kan ha publicerats av olika medier, t.ex. intervjun med den turkiska ambassadören när hon kallades hem efter riksdagsbeslutet och varje artikel har räknats som separat nedslag i

källmaterialet. Detta är återigen på grund det skälet att denna studie ska i första hand undersöka exponeringen som de olika sidorna i debatten har fått i media.

Den översiktliga bilden reflekterar mycket riktigt ledamöternas förvåning om den negativa överton som framträdde i media strax efter riksdagens erkännande. 97 (50%) utav 194 artiklar kan tolkas som negativa/kritiska medan 61 (31%) artiklar ställer sig positiva till riksdagens beslut (diagram 1) och dess eventuella konsekvenser. Resterande 36 artiklar (19%) är antingen nyhetsrapportering om beslutet eller neutrala i återgivningen av beslutet och dess konsekvenser genom att väga in både sidors påståenden. Dock blir bilden något helt annan om man tittar närmare på artiklarna och delar upp dem efter källa (diagram 2).

Diagram 1: Fördelningen av 194 artiklar om riksdagens erkännande av Folkmordet 1915.

Diagram 2: Fördelningen av artiklarna vid ytterligare uppdelning utifrån gruppernas tillhörighet.

Vid en uppdelning enligt diagram 2 framkommer några intressanta och viktiga observationer:

1. Om man exkluderar turkiska ståndpunkter (officiella från regering och ambassad samt turkiska organisationer i Sverige) så hamnar de positiva reaktionerna, om än med liten marginal, plötsligt i majoritet jämfört med förhållandet i diagram 1.
2. De turkiska negativa åsikterna (regering, ambassad samt organisationer i Sverige) var faktiskt fler än de "svenska" (regeringen, alliansledamöter samt redaktioner m.fl.), 49 respektive 48, d.v.s. de turkiska uttalanden stod för mer än hälften av artiklar som var kritiska mot riksdagens beslut.
3. Medan turkiska officiella uttalanden och åsikter (staten inkl. ambassaden i Sverige) stod för 19% av artiklarna (23 resp. 13 st.) har den officiella armeniska sidan inte fått något som helst utrymme i svensk media. Detta kan kännas rätt besynnerligt då ett av de mest använda argumenten mot riksdagens beslut (jämfört argumentet om att riksdagen är fel instans för liknande beslut) var just erkännandets påstådda skada mot den pågående försoningsprocessen mellan Armenien och Turkiet. Det kan kännas som en självklarhet att i en nyanserat återgivning och rapportering som ska ligga till grund för en djupare analys även Armenien skulle ha getts möjlighet att uttrycka sin mening om riksdagens beslut och dess påverkan på försoningsprocessen. Flera av de omnämnda medierna har egna utrikeskorrespondenter samt tillgång till internationella medias rapportering där den armeniska sidan har yttrat sig om riksdagens erkännande, dock utan att dessa har fått plats

i svensk media. Det ska nämnas att TT stod för majoriteten av de utländska uttalanden och rapporteringarna. En förklaring kan vara att riksdagens erkännande var mer riktad mot Turkiet än Armenien vilket också kan ses i reaktionerna. Detta förklarar dock inte att media, i debatten om erkännandets påstådda skada mot försoningsprocessen lät bli att höra den armeniska sidans åsikter. Turkiska sidans överrepresentation bekräftar istället en bild där den som skriker högst verkar ha rätt. En annan förklaring kan vara att, medan Turkiet har en ambassad i Sverige, så är Armeniens ambassadör, Ara Aivazian, stationerad i Armeniens huvudstad Jerevan och inte lika tillgängligt som sin turkiska kollega, Zergün Korutürk. Dock förklarar detta inte bevakningen och exponeringen av den turkiska regeringens (premiärminister Erdogans, president Güls m.fl.) uttalanden i svensk media samtidigt som den armeniska sidan lyser med sin totala frånvaro. Det bör nämnas att armeniska officiella instanser så som parlament och president har uttalat sig i frågan, något som finns rapporterad både i armenisk så väl som internationell media. Bland armeniska uttalanden kan man nämna brevet som Armeniska parlamentets talman, Hovik Abrahamian, har skickat till riksdagens talman Per Westerberg (12 mars 2010), intervjuer med Armeniens president Serzh Sargsyan m.fl. Armeniska ambassadörens frånvaro i Stockholm kan heller räknas som en skälig ursäkt, då Aivazians kontaktuppgifter finns på armeniska UD:s hemsida och man kunde ha kontaktat honom för ett officiellt utlåtande för att bereda plats för eventuell replik till den turkiska ambassadörens uttalanden. En som har insett denna möjlighet är journalisten Bo Alvberger (Miljömagasinet) som utförde en intervju med Aivazian angående Armeniens officiella åsikt om riksdagens beslut (publicerad i Miljömagasinet, Nr 13, 1 april 2010). På ambassadörens begäran och med tillåtelse från Alvberger som gav sitt medgivande för att intervjun ska fritt användas av vem som helst som är villig att publicera den, distribuerade Armeniska riksförbundet i Sverige texten i sin helhet (på engelska) till svensk media (totalt över 300 mottagare hos 20-tal olika redaktioner), inklusive de medier som ingår i denna undersökning samt TT. Vad denna studie erfar har inte någon redaktion valt att publicera Aivazians intervju eller kommentera hans, och därmed den armeniska officiella sidans, synpunkt om riksdagsbeslutet och dess eventuella påverkan på försoningsprocessen. Alvbergers artikel finns dock tillgängligt på Armeniska riksförbundets hemsida <http://www.armeniska.se>.

4. Turkiska organisationer i Sverige har uttalat sin mening i 13 (7%) artiklar. 2 har publicerats i Newsmill medan resten har fått plats i övriga ”etablerade” medier (med undantag för Expressen och Sydsvenskan). Samtidigt har armeniska organisationer i Sverige fått uttala sig i 5 artiklar utav vilka endast en har fått plats i en större nyhetssajt,

(debattinlägg på SVT.se) medan 3 fått publicering i Newsmill.se. Den femte (SvD, 17/3) var ett kort uttalande om Erdogans hot om utvisning av illegala armeniska gästarbetare i Turkiet. Även assyriska/syrianska och pontiska uttalanden, i den mån de ens förekommer, är så gott som helt begränsade till Newsmill.se och andra ”alternativa” medier så som Europaportalen.se och respektive organisationers hemsida och organtidningar.

Analys och slutsats

Denna undersökning kan vara ett intressant ämne för en vidare och djupare vetenskaplig undersökning om hur svensk media bevakar liknande diskussioner samt ger utrymme för de olika parter uttalanden och åsikter. Även om denna undersökning inte är av någon vetenskaplig natur så är siffrorna så pass tydliga för att man ska kunna dra en säker slutsats om medias obalanserade rapportering.

Det framgår tydligt att den till synes negativa reaktionen mot riksdagens beslut som läsaren kan uppfatta utifrån kvantiteten på artiklar som kritiserar riksdagens beslut beror främst på en överrepresentation av turkiska åsikter samtidigt som man inte har berett utrymme för den andra sidans, potentiellt positiva röster. Räknar man bort uttalanden från turkiska respektive armeniska källor så blir den övergripande reaktionen i svensk media plötsligt betydligt positivare än den som har framstått i media och uppfattats av gemene läsare.

Den naturliga frågan blir hur svensk media i allmänhet och de undersökta redaktionerna i synnerhet vill förklara denna uppenbara obalanserade återgivningen av diskussionen? Varför har dessa reaktioner velat ge så mycket utrymme till den turkiska sidan rent generellt och den turkiska officiella sidan i synnerhet medan ingen ens har frågat officiella Armenien om deras syn på riksdagens beslut? som Inte ens när intervjun med Aivazian skickades ut till media ville någon redaktion vilja kännas vid den officiella armeniska synen på riksdagens erkännande, kritik och konsekvenser. Rent hypotetisk skulle även den armeniska sidan ha bekräftat den turkiska vyn om att riksdagens beslut kan betraktas som skadlig mot normaliserings-förhandlingarna landet är involverad i. Så var det uppenbarligen inte fallet om man tar del av brev, uttalanden och intervjuer som reflekterar Armeniens vy, något som en bredare och djupare analys borde ha tagit med i beräkningarna.

Ganska tidigt efter riksdagens beslut den 11 mars kunde man tydligt se den övervikt av utrymme som gavs till de turkiska kritiska rösterna samtidigt som åsikterna tillhörande armeniska regeringen och organisationer samt assyriska/syrianska/kaldéiska och pontiska lyste med sin frånvaro. Nyhetsbevakningen inför voteringen i riksdagen var så gott som obefintligt och det var

endast i kvällstidningarna och Newsmill man kunde läsa om debattinlägg som pläderade för och emot riksdagens ställningstagande. Det var först efter att riksdagen hade fattat sitt beslut, eller snarare först efter att Turkiets reaktion uppdagades, som dagstidningarna började kommentera riksdagens beslut. Den häftiga turkiska reaktionen lyckades få all fokus riktade på den kritiska sidans åsikter, medan den andra sidan så gott som helt försumrades. En indikation på detta antagande är den totala avsaknaden av alla dessa kritiska röster inför voteringen. Det är befogat att fråga hur kommer det sig att de inhemska kritiska rösterna om riksdagens beslut kom först när turkiska reaktionen var ett faktum och inte veckan eller dagarna innan voteringen?

En annan intressant observation är att frågan om krav på riksdagens erkännande av Folkmordet 1915 knappast är någon nyhet, utan har varit uppe för diskussion vid ett par tidigare tillfällen, senast våren 2008. Den 12 juni 2008 röstade riksdagen om exakt samma erkännande vilket avslogs. Hur kommer det sig att ingen i svensk media eller någon av de kritiska rösterna uttalade sig då och ifrågasatte riksdagens lämplighet för att rösta om frågan? Sakfrågan har ju knappast förändrats och man kunde redan då, oberoende av utgången, framföra samma kritik och riksdagens agerande. Detta kan än en gång bekräfta antagandet att svensk media, inklusive andra kritiker, lät sig medryckas de häftiga turkiska reaktionerna som resulterade i att merparten av journalistkåren förlorade det vidare perspektivet och koncentrerade sig uteslutande på de påstådda negativa aspekterna. Om den turkiska reaktionen var avsedd som avskräckning, så har den väl tjänat sitt syfte väl.

Kan det nya media och arbetssätt som Internet tillåter och erbjuder spelat en roll att nyheter tas in i all hast och sprids snabbt till samtliga redaktioner som då bara slussar nyheterna vidare utan att själva kunna reflektera över innehållet? Denna fartblindhet kan faktiskt förklara varför så många redaktioner har valt att ta in likasinnade åsikter utan att själva bedöma innehållet samt väga in uttalanden för att försöka nyansera det bredare perspektivet. Dock borde en alert och granskande redaktion ganska tidigt ha upptäckt den ensidiga exponering som höll på att ackumuleras i svensk media och själv välja agera för att häva obalansen eller åtminstone kompensera den något. Detta har enligt resultatet i denna undersökning inte skett.

Till skillnad från public service där man kan ställas inför granskningsnämnden har övrig media, i enlighet med principerna om tryckfrihet och pressfrihet, öppna händer att skriva precis som man behagar, utan något skärskilt krav på objektivitet. Dock finns det väl en allmänt accepterat professionalism inom journalistkåren att man ska sträva efter en nyanserad och balanserad återgivning av händelserna som rapporteras där alla parter i en debatt ges lika utrymme och möjlighet att yttra sig. Flera av de medier som är inkluderade i denna undersökning profilerar sitt arbete med ledord som mångfald, nyansering, bredare rapportering, fördjupad

analys och granskande journalistik. Resultatet i denna undersökning speglar istället en ganska ensidig och snäv rapportering av åsikterna och reaktionerna som därmed blir grund för en ytlig analys av debatten om riksdagens erkännande av Folkmordet 1915. Då det inte är någon speciell redaktion som sticker ut i mängden, vore det befogat att ställa frågan till journalistkåren i allmänhet och undra hur man kan förklara resultatet i undersökningen.

Studien är sammanställd av Vahagn Avedian, chefredaktör för Armenica.org. Intresserade kan naturligtvis få ta del av det underlag som undersökningens resultat bygger på.

Vahagn Avedian

Fil. mag. historia

Armenica.org

vahagn.avedian@armenica.org

Uppsala, 7 maj 2010